ఇంతలో వృద్ధి

కొడవటిగంటి కుటుంబరావు

నా జీవితంలో అనేక దుర్దినాలు కాని అవేవీ ఇప్పుడు నాకు జ్ఞాపకంరావు జ్ఞాపకం వచ్చినా నన్ను బాధించవు నేను దూరదేశంలో వుండి జేబులో కానీలేక పస్తుండిన రోజు జ్ఞాపకం వచ్చినా నా కిప్పుడు నవ్వే వస్తుందికాని మరొకటి జరగదు కాని నేను ఉద్యోగం సంపాదించిన రోజు—ఉద్యోగం సంపాదించిన రోజుకూడా కాదు, నా మొదటి నెలజీతం వచ్చినరోజు—జ్ఞాపకం వస్తే పశ్చాత్తాపమూ, విచారమూ, భయమూ కలుగుతుంది

ఆ నాడు నేను జీవితంలోకల్లా ప్రియతమమయిన నా భార్య స్నేహాన్ని పోగొట్టుకోవటం మొదలు పెట్టాను నా కళ్ళ ఎదట, నేను నిస్సహాయుణ్ణి అయి చూస్తుండగా, నాకు పంచప్రాణాలుగా ఉంటూ వచ్చిన నా సీత నాకు పరమ శత్రువుగా మారిపోయింది ఇప్పటికికూడా నే నాశ్చర్యపడేది దేనికంటే నా వల్ల జరిగిన పొరపాటేమిటో. సీత అట్లా మారకుండా వుంటానికి నేను ఏంచేసి వుండవలసిందో నాకు తెలియలేదు—అప్పటికీ ఇప్పటికీ ! ఈ క్షణాన కాలచక్రం ఎనిమిది సంవత్సరాలు వెనక్కి వెళ్ళి తిరిగి ఆ రోజు వచ్చినట్లయితే నేను ఎట్లా ప్రవర్తించాలో తెలుసుకోలేని స్థితిలో ఉన్నాను. నేనైనా మందమతిని కాను. కాని నాకంటె మేధావులు ఇంకా చాలమంది వుండి వుంటారు నాకు విప్పరాని చిక్కుగా వున్నది వారి చేతుల్లో ఇట్టే విడిపోవచ్చుననే విశ్వాసంతో నా అనుభవం ఈ రూపంగా లోకానికి తెలియజేస్తున్నాను

నాకా ఉద్యోగం దొరికేవరకూ మేమిద్దరమూ— నేనూ నా సీతా—ఎంత అన్యోన్యంగా వుండేవాళ్ళం! నాకు సీత ఒక పెద్ద ఆనందకరమైన అనుభవం సీత కాపరానికి వచ్చేప్పటికి నాకు స్త్రీ వాంఛ స్పష్టంగా అనుభవంలోకి రాలేదు. కామమనేది ఎట్లా వుంటుందో తెలుసుకోదగిన వయస్సుకాని, అనుభవంకాని, జ్ఞానంకాని నాకప్పటికింకా లేవు సీతే మొదటిసారి నాలో కామం అనేదాన్ని రగిల్చింది. దాన్ని మళ్ళా తనే శమింప చేస్తూ వచ్చింది. నేను సీతవల్ల యెంత సుఖపడేవాణ్నో సీతకూడా నావల్ల అంత సుఖపడేదనికూడా నేను నా మనస్సును

వర్ధిష్ణుచ్చక. సీతవల్ల నేను పొందుతూ వచ్చిన సుఖాని కంతకూ ఆమెకు ఎంతో కృతజ్ఞుణ్ని అయి వుండేవాణ్ని.

మా అన్యోన్యత అంతటితో ఆగ లేదు. సుగంధం ఒకచోట ఉంచితే క్రమంగా ఇల్లంతా ఆవరించినట్టు మా అన్యోన్యత మా దైనిక జీవితాన్నంతా ఆవరించింది. కామం నాకు అనుభవంలో ఉండినట్లే, నా కింకా అనేక విషయాలు అనుభవం లేదన్న సంగతి సీత క్రమంగా బయటపెట్టింది నాకు మాతృప్రేమ కూడా తెలియదు. నాకుమంచి స్నేహితు లెవరూ లేరు నాకు పరిచారకు లెవరూ లేరు. తల్లీ, స్నేహితులూ, పరిచారకులూ ఉంటే ఎట్లా వుంటుందో నాకు సీత చూపింది. ఇంకొకరిచేత "అయ్యో పాపం!" అనిపించుకోవట మనేది లేక, ప్రతిదానికీ నాకు నేనే సంపూర్ణంగా బాధ్యుణ్ని అవుతూ, నాకు నేనే సహా యుణ్ణిగా వుంటూ వచ్చిన నాకు, కొత్తలో సీత ప్రతిదానికీ అడ్డం వస్తున్నట్టుండేది కాని క్రమంగా ఆభావం పోయింది. అనేక విషయాల్లో నేను సీత సానుభూతీ, సలహా కోరటమేకాక, మరికొన్ని పనులు సంపూర్ణంగా సీత బాధ్యతపైన సీతకే వదిలివెయ్యటం నాకు లాభకరమూ సుఖ కరమూ అనికూడా నేర్చుకున్నాను

మధ్య మధ్య నన్నొక్క ఆలోచనే బాధిస్తూ ఉండేది సీత నాకు ప్రతి క్షణమూ ఏదోరూపంగా—అనేక పందల స్వల్ప విషయాలలో—ఇంత ఆనందం కలగజేస్తున్నది, నే నామెకు తిరిగి ఏమి ఇస్తున్నాను? సీత ఇన్నివిధాల నా సుఖం గుర్తించగలదు, సీతకంటె నేను నాలు గేళ్లు పెద్ద అయివుండి కూడా—నాకు పందొమ్మిదో ఏడు సీతకు పదిహేనో ఏడు ప్రవేశించింది—నేను సీత సుఖం ఏమిటో ఏమీ తెలియనిస్థితిలో వుండ టానికి కారణమేమిటి? ఎప్పుడన్నా సీతకు పూలు తెచ్చి పెట్టటమూ, కాఫీ హోటలు నించి తినుబండారాలు తీసుకురావటమూ తప్ప నే నామెకు చెయ్యగలిగి ఏమీ కనిపించక పోయింది—సీతను వెర్రిగా, అదివరకు ఎన్నడూ యెవరినీ ప్రేమించ నట్టు, ప్రేమించటం తప్ప!

ఇట్లా కాలం వెళ్ళుతూండగా అక స్మాత్తుగా మా నాన్న చనిపోవటంతో నా దారిద్ర్యం బయటపడ్డది, అప్పటికి నేను బి ఏ పూర్తిచేశాను కాని, ఇంకా వుద్యోగంలో ప్రవేశించలేదు మా ఇల్లు తప్ప మిగతా ఆస్తియావత్తూ అప్పుల వాళ్ళ పాలయింది. మా నాన్న తన జీవితాన్ని రెండువేలకు భీమా చెయ్యక పోతే ఆ యిల్లుకూడా పోవలసిందే ఈ స్థితిలో నేను అకస్మాత్తుగా నా తిండికీ గుడ్డకూ నా భార్యమీద ఆధారపడవలసి వచ్చింది

నా భార్యకు కూడా తల్లి చిన్నతనం లోనే గతించటంవల్ల నా పెళ్లి అయిన కొద్దికాలానికే సీత ముత్తవతల్లి చని

యువ

పోగానే ఆవిడగారి తాలూకు ఆస్తి పద్నాలుగెకరాల యీనాం మాగాణీభూమి సీతకు సంక్రమించింది. మే మిద్దరమూ అన్యోన్యంగా కాపరంచేస్తూ ఉండటం చూసి సహించలేనివాళ్ళు, "మగవాడు ఆడదాని అడుగులకు మడుగులొత్తితే కాపరం గుంభనగా ఉండకేం జేస్తుంది? పద్నాలుగెకరాలు వెంటతెచ్చిన పెళ్ళాన్ని బాగా చూడక ఏంచేస్తాడు?" అని అనే వాళ్ళు. ఇది నా చెవిన పడ్డప్పుడు నాకెంతో కష్టంవేసింది. ఈ సంగతి సీతతో అంటే ఆ పదిహేనేళ్ల వెళ్ళని పిల్ల నన్ను ఎంత బాగా ఓదార్చిందో నాకే తెలుసు—"ఎంత ఓర్వలేనివాళ్ళంటారండి! నా డబ్బు వచ్చి మీ ఒళ్లో పడినట్టు! మీరు, పాపం, నా సొత్తు ఒకదమ్మిడీ అయినా తిన్నట్టు! వల్లపూసలకుకూడా మీరే నాకు ఖర్చు పెట్టినట్టు" ఈ మాటలు — లోకజ్ఞానం లేని అమాయకురాలు అన్న ఈ నిష్కపట వాక్యాలు—నా చెవిలో ఈ నాటికికూడా మోగుతూ ఉన్నై!

ఇంకేం? సీత ఈ మాటలని సంవత్సరమయినా వెళ్ళకపూర్వమే నన్ను నా సీత పోషించటం మొదలు పెట్టింది. మా మామగారికీ ఏర్పాటు ఎంత మాత్రమూ రుచించలేదు. సీత ఆయన్ను నానా మాటలూ అన్నది, సీతకు తల్లి పోయినప్పటి నించీ తండ్రి దగ్గిర చాలా చనువూ, స్వతంత్రమూనూ తన కెంత యిష్టంలేకపోయినా ఆయన కుమార్తె ఇష్ట ప్రకారం చెయ్యవలసినవాడయినాడు.

మా యిద్దరికీ ఇది ఒక నూతన బంధం అయింది. ఇప్పటి సాంఘిక పరిస్థితుల్లో మగవాణ్ణీ ఆడదాన్నీ త్రాసులో తూస్తే మగవాడివైపు మొగ్గు చాలా జాస్తిగా ఉంటుంది. విద్యా, జ్ఞానమూ, బలమూ, అవకాశమూ మొదలైనవన్నీ మగవాడివైపే ఉన్నై. సాంఘికాచారాలు ఈ తేడాను తగ్గించటానికి బదులు మరింత చేసినై. కాని ప్రత్యేకించి మా దాంపత్యం విషయంలో మొదటినించీ ఈ తేడా దాదాపు ఏమీ లేకుండా వచ్చింది. దానికి మా యిద్దరి అన్యోన్యతా, లోకజ్ఞానం లోపించటమూ కూడా సహాయపడినై. అప్పటికీ ఇంకా నావైపు మొగ్గు జాస్తి అయివుంటే నా దారిద్ర్యం వచ్చి దాన్ని సరిచేసింది.

సరిచేసిందని ఇప్పుడంటున్నాను. సీతవైపే మొగ్గు జాస్తిఅయిందని నేను నా అంతరాత్మలో భావించివుండాలి.

నేను అమిత గర్వినీ దురభిమానినీ అని చెప్పలేదింకా. అనేక సంవత్సరాలు ఎవరి ప్రాపకమూ లేకుండా జీవించినవాణ్ణి కావడంవల్ల ఆ దుర్గుణాలు నాకబ్బి ఉండవచ్చును. లేక మా అమ్మ పోలిక నాకు వచ్చి ఉండవచ్చును. అవిడ అమిత అభిమాని అని చెప్పుకునేవారు—చనిపోయిన మనిషిని దురభిమాని అనటం ఇష్టంలేకనేమో!

నాభార్య ఆస్తిమీద జీవించటం నా

అభిమానానికి గొడ్డలిపెట్టే కాని అక్కడ నాకు సీతమీద కల ప్రేమ నా గర్వాన్ని అణిచి వేసింది అదే సీతకాక మరొకరై ఉండినా, సీతకూ నాకూ అంతస్నేహం లేకపోయినా నేనా ఏర్పాటుకు ప్రాణం పోయినా అంగీకరించి ఉండను సీత తూకం నా తూకంకంటె జాస్తి అయిందన్న ఆలోచన నా అంతరాత్మలో ఉండనే ఉంది కనక, ప్రేమ నా గర్వాన్ని జయించగానే—అంటే ఈ ఏర్పాటుకు నేను తల ఒగ్గిన మరుక్షణంనించీ—నేను సీతకు భృత్యుడల్లే ప్రవర్తించసాగాను. అన్ని ఆలోచనల్లోనూ సీతది పైచెయ్యి కానిచ్చాను. సీతను నాకంటె ఉత్కృష్టతరమైన వ్యక్తిని చూసినట్టే చూసేవాణ్ణి నా జడ్జిమెంటు — నా స్వతంత్రబుద్ధి — వినియోగించటం పూర్తిగా మానేశాను. ఇంటి యాజమాన్యం సీత చేతిలోకి పూర్తిగా వెళ్ళనిచ్చాను ఆడపనులు చెయ్యటంలో ఎంత విధి అయినా సీత మగపెత్తనం నెత్తిన వేసుకుని చిన్న చిన్న పొరపాట్లు చెయ్యటం ప్రారంభించింది—అనుభవం లేవి నేనే పట్టగలిగినవి. కాని నేను సీత తప్పులు ఒద్దే వాణ్ణి కాను. నాకళ్ళకవి తప్పులుగాకూడా కనపడేవి కావు.

ఇదంతా ఒకవిధంగా చూస్తే నేను నా వ్యక్తిత్వాన్ని పోగొట్టుకోవటమే కాని దానికి నాకేమీ అభ్యంతరం లేకపోయింది. నాకు సీతమీద కల ప్రేమ నా స్వాభిమానం నెత్తిన కూర్చోకపోతే నేను నా వ్యక్తిత్వాన్ని అంత సులభంగా విసర్జించే వాణ్ణి కానేమో కాని. అభిమానం ఎప్పుడయితే తల ఎత్తలేకపోయిందో అప్పుడు సీతమీది నా ప్రేమా అభిమానమూ ఏకఛత్రాధిపత్యం వహించినై.

నా సహజగర్వం తాత్కాలికంగా ఓడిపోయినా ఓటమికి అంగీకరించలేదని తోస్తుంది. నా ప్రేమచాటున పడిపోయి కూడా అది అదృశ్యంగా పనిచేస్తూ ఉండి వుండాలి "దబ్బున ఉద్యోగం సంపాదించు ఇట్లా భార్యమిద పడి ఎంత కాలం జీవిస్తావు?" అనేది నా గర్వం. అదను కనిపెట్టి, దాని ప్రేరేపణకు నా మనస్సు కలతపడటం ప్రారంభించగానే, నా ప్రేమ నన్ను నానా చివాట్లూ పెట్టేది.

"నీ మగ దుర్బుద్ధి పోనివ్వలేదు. సీతను నీ కంటె ఎక్కువగా చూడవలసి రావటం నీకు కష్టంగా వుంది. ఆమెకు ఋణపడితే ఆమెకు నువు పయిచెయ్యిగా వుండలేవనేగా నీ దిగులు! తన సొత్తు నువు తింటున్నావన్న దిగులు సీతకులేదని నువ్వెరగవా? సీత పీ విషయం తండ్రితో పోట్లాడటం నువు కళ్ళారా చూడలేదా?" అనేది నా ప్రేమ అప్పుడు మళ్ళా మనస్సు కుదుట పడేది.

కాని నా గర్వం మళ్ళా సమయం చూచి, "ఓరి మూర్ఖుడా! నిన్ను ఒక సంవత్సరం మేపటానికి సీత ఉబలాటపడవచ్చు. పది సంవత్సరాలు కూడా

మేపవచ్చు శాశ్వతంగా నిన్ను భరించటం వల్ల మీ ఇద్దరి ప్రేమకూ యెంత అపాయం వుందో ఆలోచించు'' అనేది వెంటనే కోటు తొడుక్కుని ఎవరినన్నా చూసిరావటానికి బయలుదేరే వాణ్ణి।

నా ఉద్యోగ ప్రయత్నం ప్రత్యేకంగా ఒక కథగా రాయవలసిన విషయం మొదట మొదట ఉద్యోగం దొరకటం నాకొక కష్టమైనదాన్లో జత కాదనే అహంకారంతో ఉండేవాణ్ణి చిన్నచిన్న ఉద్యోగాల్లో శాశ్వతంగా ఇరకటం నాకే ఇష్టం లేదు. కాని వాటికి నేను పాల్పడితే ఏ వంక పెట్టి నా కివ్వమంటారు? మంచి ఉద్యోగం వచ్చినప్పుడే చేతాంలే. ఇతరుల మాదిరిగా మనం తక్కువ జీతాలకు చిన్న ఉద్యోగాలలో ప్రవేశించవలసిన అగత్యమేమి టనుకునే కాలం వెళ్ళిపోయింది చిన్న ఉద్యోగమో చచ్చు ఉద్యోగమో వెంటనే సంపాదించి తీరాలి. కాని చింత చచ్చినా పులుపు చావక, ఉద్యోగం రాకేం చేస్తుంది లెమ్మని చాలా నిర్లక్ష్యంగా ఉంటూ, నాకా ఉద్యోగా లివ్వదగిన వాళ్ళతో ఆకాశంనించి దిగివచ్చిన వాడల్లే మాట్లాడేవాణ్ణి

ఆరు నెలలు ప్రయత్నంచేసినా నాకొక 30 రూపాయల ఉద్యోగం దొరకలేదు ఉద్యోగం కోసం నేను తమను ఆశ్రయించానన్న కారణం ఆధారం చేసుకుని ఉద్యోగం ఇచ్చేవాళ్ళు నాతో అమిత ఆమర్యాదగా, వీధి బడిపంతులు తన విద్యార్థులతో మాట్లాడే ధోరణిలో సంభాషించ సాగారు కొంత కాలం వరకూ. "ఛీ! ఇటువంటి వెధవలకింత ఉద్యోగం చేసేదేమిటి? అయినా ఇదేమంత గొప్ప ఉద్యోగమని!'' అని నన్ను నేను సముదాయించుకునే వాణ్ని కాని క్రమేణా నా గర్వం గాయపడ సాగింది. ఉద్యోగాలిచ్చే వాళ్ళంతా నా మీద కచ్చ పట్టారా? లేక నేను యెంత చచ్చు ఉద్యోగానికి కూడా అర్హుణ్ణికానా? అందరూ నా మీద పగపట్టారని నన్ను నేనే నమ్మించుకోలేక పోయినాను ఇక మిగిలిన అనుమానం నా గర్వాన్నీ దానిద్వారా నా మనస్సునూ దహించసాగింది ఆ పరిస్థితులలో సీత నన్ను ఎన్నో విధాల అనునయించకపోతే ఏమయి ఉండేవాణ్నో? తప్పక బాగుపడి వుండేవాణ్ణేమో!

కాని సీత గాయపడిన నా మనస్సుకు చక్కగా శైత్యోపచారం చేసింది. వాళ్ళంతా వెధవలన్నది వాళ్ళు నా తెలివితేటలు కనుక్కోలేరన్నది "పోనివ్వండి, వెధవ వుద్యోగం ఈ కాని వుద్యోగాల కోసం ఎందుకు హైరాన పడతారు మనకు సుఖంగా జరిగిపోవటం లేదా?' అన్నది సీత.

"కాదు సీతా! నేను పాపం నీకేమీ పెట్టకపోగా, నీసొమ్ము తింటూ కూర్చోటమేమిటి? రేపు పిల్లలు పుట్టుకొస్తారు. అప్పుడింత హాయిగా వెళ్లుతుందా?'' అన్నాను.

సీత చిన్న బుచ్చుకుని, "మీరట్లా అంటే నాకు కష్టంగా వుంటుందండీ। నా దబ్బేమిటి? నా కటువంటి భేదాలు లేవు। అంతగా అయితే పిల్లలు పుట్టిన తరవాత ఉద్యోగం కోసం తిరుగుదురు గాని లెండి।" అన్నది

"కాదు సీతా। నాకెందుకు ఉద్యోగం దొరకదో చూడాలి ఆత్మ గౌరవం కోసమైనా నేను ఉద్యోగం సంపాదించి తీరాలి." అన్నాను

సంపాదించి తీరాను కూడానూ। కాని నా తెలివివల్ల కాదు చిన్నప్పుడు మా ఇంట్లో వారాలు చేసుకుని తింటూ నలుగురు పెద్ద మనుష్యుల సహాయంవల్లా, యింతకుముందే మంచి వుద్యోగం సంపాదించిన ఒకడి దయవల్ల, మా వూళ్ళో కొత్తగా స్థాపించిన బాంకుకు అతను సెక్రటరీగా వుంటున్నాడు. అతనంటే అందరికీ అభిమానం—ప్రెసిడెంటుగారికి మరీనూ. అతని శిఫార్సువల్ల నాకు కూడా అందులోనే అరవై అయిదు రూపాయల వుద్యోగం లభించింది

ఆనాడు నాలో కలిగిన మార్పు వర్ణనాతీతం. కొంత కాలంనించీ వాయు ప్రసారం ఎరగనివాణ్ని బయటికి తెచ్చినప్పుడు వాడి ఊపిరితిత్తులకు కలిగే సంతోషం నాకు కలిగింది అయితే నా విషయంలో ప్రత్యేకత ఏమిటంటే అది వరకల్లా నాకు సరిగా ఊపిరి సలపటం లేదని నేను ఈక్షణానే గుర్తించాను విరిగిన వెన్నెముక సరి అయినట్టు కూడా అయింది నాకు అదివరకల్లా నా వ్యక్తిత్వాన్ని భోషాణంలో పెట్టి తాళంవేసి వుంచుతూ వచ్చానని కూడా నా కిప్పుడే తెలిసివచ్చింది. ఇకనించీ నేను సీతతో సమానంగా తూగ గలనని ధైర్యం వచ్చేసింది. ఇక మా యిద్దరి అన్యోన్యతకూ నా దారిద్ర్యం అడ్డంవస్తుందని భయంలేదు నేను ఉద్యోగం సంపాదించలేని వాణ్ణి అవుతానేమో అన్న దిగులుకూడా పోయింది నా జీవితంలో అదొక పర్వదినంగా కనిపించింది

ఆ నాటి ఉత్సాహంలో నేను ఉద్యోగం సంపాదించినందుకు సీత పొంగి పొర్లలేదన్న విషయంకూడా నేను గమనించలేదు. నా ఉద్యోగం సీతలో కలిగించిన మార్పు నేను సరిగా గమనించలేదు. ఆ మార్పు అర్థం చేసుకోవటం అసలే లేదు. పగలల్లా ఆఫీసులో గడిపివచ్చి సీత ఉత్సాహంగా లేకపోవటానికి నా ఉద్యోగమే కారణమని నే నెట్లా ఊహించ గలను? నేను ఇంటో లేని సమయంలో ఏం జరిగినా జరిగి ఉండవచ్చును — అల్పవిషయాలు। కొంప కూలి సీతమీద పడ్డదన్నంత అనుమానం నాకు కలగటానికి తగినంత మార్పుమాత్రం సీతలో కలగలేదు

అఖరుకు నాకు జీతంవచ్చిన నాడు పాపంపండి బద్దలయింది। నేను ఆఫీసులో జీతం తీసుకుని, నేరుగా బజారుకు వెళ్ళి

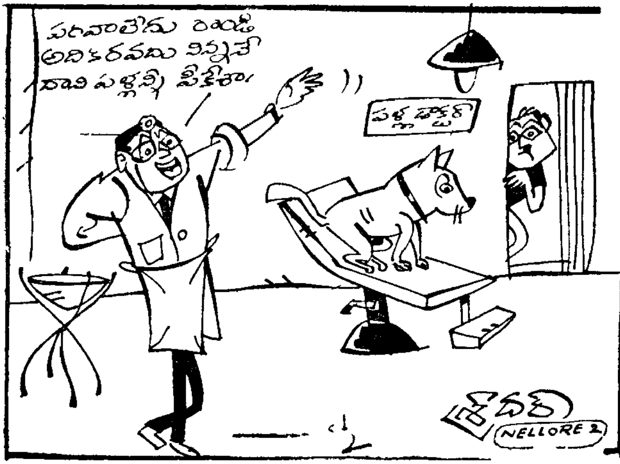

రెండు కోట్లకూ నాలుగు చొక్కాలకూ గుడ్డ తీసుకుని టెయిలరు కిచ్చి నాకు కొన్ని ధోవతులూ, సీతకు రెండుచీరలూ, రెవిక గుడ్డలూ తీసుకుని ఇంటికివచ్చాను అవి చూపి సీత మొహం వికసించటం చూపి ఆనందింతామని ; నా మొహాన అదివరకే చిరునవ్వు మొలకెత్తి వుంది ఏమీ మాట్లాడకుండా, మొహాన ఎటువంటి వికారమూ లేకుండా సీత నాచేతిలోంచి గుడ్డలూ, నమూనాలూ తీసుకుని వాటిని దీర్ఘంగా పరీక్షించసాగింది నాకు కలిగిన ఆశ్చర్యంలో నా చిరునవ్వు మాయమై వుంటుంది గడిచిన నెల రోజులకుగాను నేను సీత మొహాన్ని పరిశీలనగాచూడటం అదే మొదటిసారి.

సీత పరీక్ష ఎంతకూ పూర్తి కాలేదు. ఆ గుడ్డల హృదయాలు పగల దీసి వాటి పాతకం యావత్తూ అర్థంచేసుకో దలుచు కున్నట్లు కనిపించింది సీత. ఆమె నోటివెంట ఇంకా ఏమీ రాకపూర్వమే నాకు అవమానం కలిగినట్టయింది కపీనం నా ఉత్సాహమైనా విరిగిపోయింది

"ఎట్లా వున్నై గుడ్డలు?" అన్నాను. నాకు కలగటం ప్రారంభించిన నిరుత్సాహం నా గొంతులో కనిపించకుండా వుండాలని వ్యర్థ ప్రయత్నం చేస్తూ

"బాగానే ఉన్నై ఈ కోటుగుడ్డ పరుపులు కుట్టటానికి బాగా పనికి వస్తుందేమో ఈ చొక్కా గుడ్డలు దిళ్ళు కుట్టటానికీ ఈ రెవిక గుడ్డలు గలీబులకూ! ఈ చీరలోనే ఊదారంగు పోగుంటే ఇంకా బాగుండేది మీ ధోవతులుకూడా ఒక్క ఉతుక్కే దాళ్ళుపడి పొయ్యేట్టున్నై" అన్నది సీత—పరిహాసంగా కూడా కాదు సిర్వికారంగా, పిల్లవాడి జ్ఞానాన్ని పరీక్షాధికారి తణిఖీస్తున్నట్టు!

తన మాటలవల్ల నాకు కలిగే బాధ తన్ను ఏమాత్రమూ బాధించనట్టు।

నేను లోలోపల మండసాగాను.

"అయితే ఈ గుడ్డల్లో నువ్వు ఒకటైనా పాసు చెయ్యలేదన్నమాట।" అన్నాను వణుకుతున్న గొంతుతో, నా ఉద్రేకాన్ని అణిచిపెట్టాలని ప్రయత్నమైనా చెయ్యకుండా

"పోనివ్వండి. ఇప్పుడేం చేస్తారు? పోనీ నాతో ముందుగా మాటమాత్రం చెబితే ఏం?"

"ఇప్పుడు మించిపోయిందేమీ లేదు ఆ చీరలు తిరిగి పుచ్చుకుంటాడు" అన్నాను

"అయితే ఇవి ఇచ్చి మంచివి ఉంటే తీసుకురండి।"

నేనా చీరలు తీసుకువెళ్ళి షాపులో ఇచ్చి వట్టిచేతులతో ఇంటికి తిరిగివచ్చాను సీత నేనేమీ తీసుకరాలేదని గమనించింది. కాని వెంటనే నన్నేమీ అడగలేదు ఆ విషయం నేను గమనించాను.

ఎప్పుడో నేను భోజనం చేస్తుండగా సీత "మీరేమి తిరిగి తీసుకురాలేదల్లే ఉందే?" అన్నది. సీత దేన్నిగురించి మాట్లాడుతున్నదో నా కర్థం కానట్టు నటించాను కాస్సేపు ఆఖరుకు "నీకు నచ్చే చీరలు బజార్లో లేవు. ఉన్నా నేను గుర్తించలేకపోయినాను" అన్నాను ఆ మాటమీద సీత ఏమీ వ్యాఖ్యానం చెయ్యలేదు.

ఆ రాత్రి నాకు నిద్రపట్టలేదు నా మనస్సు చాలా కలతపడ్డది. నా బుద్ధి సన్నిపాతరోగి మనసల్లే ఒక్కసారే పరిపరివిధాల వెళ్ళింది దానికొక దోవా డొంకా లేదు, కాని నేనారోజు తేల్చుకున్నది

సీత సొమ్ము కొంతకాలం తినటం చాలా బుద్ధితక్కువ పనిగా పరిణమించింది. ఆ రోజుల్లో నేను తప్పనిసరిగా కొంత వినయ విధేయతలూ కృతజ్ఞతా సీతకు చూపి వుండాలి నా వ్యక్తిత్వమూ నా అభిరుచులూ సీత వ్యక్తిత్వానికీ అభిరుచులకూ దాస్యం చేసివుండాలి తిరిగి ఆ వ్యక్తిత్వాన్నీ అభిరుచలనూ నేను వ్యక్తపరచదగిన పరిస్థితులు కలగటం సీతకు రుచించలేదు నా వ్యక్తిత్వంమీదా అభిరుచులమీదా అధికారం చలాయించటానికీ వాటిని శాసించటానికీ అలవాటుపడిన సీత "మాటమాత్రం నాతో ముందుగా చెబితే ఏం?" అనక ఏంజేస్తుందీ? సీత నాకు చూపిస్తూ వచ్చిన ప్రేమకూడా ఇప్పుడు సంశయాస్పదంగానే కనిపించింది. అది మనం విశ్వాసంగా వుండే మన కుక్కమీద చూపే ప్రేమ సీత నాకు చూపిన సానుభూతికూడా అటువంటిదే. నాకు ఉద్యోగం దొరికిన మర్నాడు నేను తనకు బానిసగా ఉండటం మానేస్తానని సీతకు తెలుసు. అందుకనే ఉద్యోగం రానందుకు నన్ను దిగులుపడనిచ్చేదికాదు సీత. నేను ఉద్యోగప్రయత్నం చెయ్య

కుండా ఉండాలని సీత ఎంత ప్రయత్నం చేస్తూవచ్చిందో నాకిప్పుడు తెలిసింది. "కాని ఉద్యోగాలకోసం ఎందుకు తిరుగుతారు లెస్తురూ, కాళ్లు పడిపొయ్యేట్టు!" అని ఎన్నిసార్లో అంది సీత నెలకు ఏ పాతిక రూపాయలో వ్యయంచేసి—నా సొంతఖర్చు అంతకంటె వుండదు—సీత నా ఆత్మను కొనాలని చూసిందన్న మాట!

ఈ విధంగా ఆలోచించుకు పోతే సీతకూ నాకూ వుంటూ వచ్చిన అన్యోన్యత యావత్తూ నా బానిసత్వంగానూ సీత నిరంకుశత్వంగానూ, సీత నామీద చూపిన ప్రేమ యావత్తూ కుట్రగానూ, నేను సీత మీద చూపిన ప్రేమ గుడ్డితనంగానూ కనపడసాగింది. నా రక్తం ఉడికిపోయింది. నా అభిమానానికి అంత దెబ్బ యెన్నడూ తగలలేదు!

ఆ నాటినించీ నాకూ సీతకూ మధ్య ఒక అగాధం ఏర్పడి అభివృద్ధి కసాగింది మనిషికీ మనిషికీ వుండే తేడాలు వారి అన్యోన్యతను బాధించకుండా చెయ్యగలిగినది సానుభూతి, సీతయందు నాకు, నాయందు సీతకూ సానుభూతి ఎప్పుడైతే అంతరించిందో, ఆక్షణంనించీ మేమిద్దరమూ ఒకర్నొకరం ప్రతిఘటించసాగాం. నా అభిప్రాయాలను సీత తృణీకరించితే నాకు సీతమీద నైతికంగా వున్న హక్కునంతా వినియోగపరచి నేను సీతను శాసించసాగాను. చివరకు కూరగాయల దగ్గిరనుంచి నా ఇష్టమే చెల్లించుకుంటూ రాసాగాను. ఒక్క నా యిష్టం చెల్లటమే కాదు సీతయిష్టం చెల్లకుండా కూడా చూడసాగాను నన్ను ప్రతిఘటించటానికి ఆవగింజంత అవకాశం వుంచే జారవిడవటం లేదు సీత నా కెన్ని విధాలా అసంతృప్తి కలిగించటానికి వీలుందో అన్ని విధాలా అసంతృప్తి కలిగిస్తున్నది

సీత తను ఓడిపోయిన సంగతి యెందుకు గుర్తించకూడమూ? తన పెత్తనం అయిపోయిందనీ నా పెత్తనం ప్రారంభమయిందనీ ఆ మనిషి యెందుకు తెలుసుకోరాదూ? ఇంకా నన్నువశపరచుకుందామని ఆశవుంది కాబోలు సీతకు—ఈవిధంగా అనుకుని నేను మరింత కాఠిన్యం అవలంబించటం మొదలుపెట్టాను. నా ప్రయత్నం సీత ఏ విధంగానూ ఊపిరి సలపకుండా చెయ్యాలని. కాని నా ప్రయత్నం ఏదో విషయంలో నిష్ఫలం అవుతూనే వస్తున్నది. అందువల్ల నా క్రౌర్యం అంతులేకుండా విజృంభించ సాగింది

నేనప్పటికి చాలా అజ్ఞానిని—నేను తెలుసుకోలేకపోయినప్పటికి, అందుకనే సీతను సాంతంగా జయించటం సంభవమనుకున్నాను సంసారం ఒక వ్యక్తి యొక్క సంపూర్ణ శాసనంకింద సాగటం అసంభవం అది రెండు కత్తుల ఒర—కాదని నేను భ్రమపడ్డాను. ఆడదాని

వంతు రాజ్యంలో మగవాడు అడుగు పెట్టి ఆడదాన్ని జయించటం కూడా అసంభవమే ఎవరి పరిపాలనలో వారికి నేర్పు యెంత అవసరమో స్వేచ్ఛకూడా అంత అవసరం. సంసారానికి సంబంధించిన సమస్యలన్నీ ఈ రెంటిలోనూ ఏదో ఒకటి—లేక రెండూ—లోపించిన చోటనే బయలు దేరుతున్నై.

నా మటుకు నేను నా కిష్టమై సీతకు ఇష్టంకాని కూరలుగా చూపి ప్రతిరోజూ తీసుకురాగలను కాని సీత తొమ్మిదిన్నరకో పదింటికో నాకు భోజనంచేసి పెట్టేటట్టు చెయ్యటం ఎట్లా? ఒకరు ఒక పని చెయ్యకుండా చెయ్యవచ్చునుకాని, చెయ్యటం ఇష్టంలేనప్పుడు చేయించటం ఎట్లా?

నా గర్వమూ దురహంకారమూ నా వెదడును మట్టడించి వుండటంవల్ల నా కామాత్రం తట్టలేదు సీతను తిట్టటం మొదలు పెట్టాను ఒకసారి నోటికి స్వేచ్ఛయిచ్చిన తరవాత అది చాలా దూరం వెళ్ళగలదు—నా నోరు వెళ్ళింది. నాకంటె నాగరికత కల మనిషి కావటం చేతనో, నా అంత గర్వి అయినప్పటికీ నా అంత దురహంకారి కాకపోవటం చేతనో, సీత నేను వెళ్ళినంత దూరం వెళ్ళకపోయినా కొంతవరకు నోటికి స్వేచ్ఛ ఇచ్చింది నేను సీతను కొట్టటం కూడా అలవాటు చేశాను

మేము యెంతదూరం వెళ్ళవలసి వుందో, మాపతనం యెక్కడ అంతమైపోతుందో నేను ఊహించలేక పోయినాను. విన్న నోటివెంట అనటానికి వెరచిన మాటను ఇవాళ ధైర్యంగా అనేస్తున్నాము. విన్న చెయ్యటానికి వెరచిన పనులు ఇవాళ చేసేస్తున్నాము. సీత నేను కొంతకాలం తిన డబ్బు తిన్న సంగతి తరుచు ఎత్తుతూ వుండేది తన డబ్బు! "నా కటువంటి భేదాలు లేవు!" అన్న సీత నోటివెంట ఆమాట!

మేమిట్లా యెందుకు తలపడ్డామో కూడా మరిచిపోయినాం ఒకరి నొకరం హింసించుకోవటంవల్ల మాకేమైనా తృప్తి కలుగుతున్నదా అని కూడా మేం ఆలోచించుకో లేదు అంత ఆలోచించడానికి మాకు వ్యవధానం లేదు ఓపికా లేదు

మధ్య మధ్య నేను సీతకు ఉపన్యాసాలిచ్చే వాణ్ని "నాకు ఆడవాళ్ళను తిట్టడమో కొట్టడమో అంటే యెంత అసహ్యమో ఆ పరమాత్ముడికి తెలుసు. నా చేత ఈ పాడు పనులుకూడా చేయిస్తున్నావు నువ్వు!" అట్లా అంటే నా అంతరాత్మ తృప్తిపడేది—నేను నిజంగా ఏ పాపమూ ఎరగను, తప్పంతా సీతదేనని. నా మాదిరిగా పాశ్చాత్య సారస్వతం చదవని సీతకు ఇటువంటి ఉపన్యాసాలు చేసే శక్తి లేదు

అప్పుడప్పుడూ నాకు శాస్త్ర జ్ఞానోదయం కలిగి నిజమైన పశ్చాత్తాపం కలి

లేది—నా ఒక్కడి తరఫునా అనుకునేరు, కాదు. మా ఇద్దరి తరఫునా. మేం ఒకప్పుడు—ఎంతో కాలం కిందటకూడా కాదు మళ్ళీ!—ఎంత ఆనందం అనుభవించాం! ఇప్పుడైనా ఈ విధమైన వైరం పెంచుకుని ఎంత సుఖం చేజేతులా పోగొట్టుకుంటున్నాం! ఇంకా అంతా మించిపోలేదేమో! సీత నాకు లొంగకపోతే నేనే సీతకు లొంగిపోయి బతికి వుండే నాలుగురోజులూ ఇంత సుఖమైనా అనుభవించరాదూ? ఎందుకొచ్చిన అహంకారం? దీనివల్ల సాధించదగినది చీమ తలకాయంతకూడా లేనప్పుడు!

సీతతో నాలుగైదుసార్లు సంధి చేసుకుని చూశాను కాని నా వేదాంతం పని చెయ్యలేదు సీతకుకూడా అటువంటి వేదాంతం లేకపోవటంవల్ల నేను రాజీగా ఉద్దేశించినది నా అపజయంగా పరిణమించింది అందువల్ల నేను పొందగలిగిన కాస్త సుఖమూ కృత్రిమసౌఖ్యం మాదిరిగా ఉండటమే కాక, మర్నాటినించీ సీతకు నన్ను చూస్తే అలుసు జాస్తి కాసాగింది ఇట్లా నాలుగైదు సార్లు జరిగిన తరవాత ఇక రాజీ ప్రయత్నం చెయ్యనని ప్రమాణం చేసుకున్నాను.

ఆపట్టున పూర్తిగా నెలా పదిహేను రోజులు నేను సీతతో ఎటువంటి సంబంధమూ లేకుండా ఉన్నాను ఆ రోజుల్లో నా మనసు బురదగుంట మాదిరిగా అయిపోయింది రాత్రివేళ ఒంటరిగా పడుకుని అనేక పిచ్చిఊహలు ఊహించేవాణ్ణి—సీతను వదిలేసి ఇంకోపెళ్ళి చేసుకుందామనీ, ఎవతెనైనా ఉంచుకుందామనీ, విచ్చలవిడిగా తిరిగి సమస్తమైన వ్యాధులూ అంటించుకుని ఆ తరవాత సీతనుకూడా బాధపడేట్టు చేతామనీ, ఏమిటేమిటో! అట్లా ఆలోచిస్తూ ఆలస్యంగా నిద్రపోయి జాముపొద్దెక్కి లేచి, చప్పున కాలకృత్యాలు తీర్చుకుని ఆఫీసుకు వెళ్ళేవాణ్ణి

నీటిని కాచటం మొదలుపెడితే కొంత వేడెక్కినమీదట అది ఆవిరిగా మారిపోయినట్టు మా సంసారం ఈ పరిస్థితులలో ఎప్పటికైనా విచ్ఛిన్నం అయితీరవలసి వుంది కాని ఆ పని అంత త్వరగా జరుగుతుందని భావించడం లేదు తను చేస్తున్న పాపానికి అంత త్వరలో ఫలితం వస్తుందని ఏ పాపికూడా అనుకోలేదు—అది ఎంత ఆలస్యంగా వచ్చినా సరే

ఆనాడు నేను చాలా చిరాకుతో ఇంటికి వచ్చాను. వస్తూనే ఏదో వంకపెట్టి సీతను నానా తిట్లూ తిట్టాను భోజనం సరిగా చెయ్యకుండా వెళ్ళి నా పక్కమీద పడుకున్నాను. అలిసిపోయి వున్న నా శరీరానికి వెంటనే నిద్రపట్టింది నాకు మళ్ళీ నిద్ర మెలకువ వచ్చేటప్పటికి ఒంటిగంటన్నర అయింది నా శరీరానికి బడలిక తీరింది మనస్సుకూడా ఎంతో నిర్మలంగా ఉంది. నా మనస్సు అంత నిర్మ

లంగా వుండి ఎన్నో యుగాలయినట్టుంది. నా కా క్షణాన సీతమీద వాంఛ కలిగింది. నేను లేచి సీత మంచంపక్కన నిలబడి నిద్రపోతున్న సీతవంక చూశాను ఆమె మొహం ప్రశాంతంగా వుంది. ఈ మొహం నన్ను చూడగానే మిటమిటలాడే మొహం కాదు. ఈ సీత మొదట నేను ప్రేమించిన సీత మాకిద్దరికీ చెడిపోక పూర్వం ఒక రాత్రివేళ ఇట్లాగే నిద్రాభంగం కలిగితే నేను సీతమొహం పరీక్ష చేస్తూ మేలుకుని ఉండేవాణ్ణి నే నటువంటి సమయాల్లో తన చెక్కిళ్లు నిమిరినా, జుట్టు సర్దినా, ముద్దు పెట్టుకున్నా సీత ఎంత నిద్రలో వుండికూడా నా స్పర్శ గుర్తించినదానల్లే సూక్ష్మంగా చిరునవ్వు నవ్వి తనచెయ్యి నామీద వేసేది ఆ సీత నా కిప్పుడు జ్ఞాపకం వచ్చింది నేను ఆ ఆలోచన భరించలేకపోయినాను. సీత కళ్ళుతెరచి నన్నుచూసి నవ్వకూడదూ? ఈ నాలుగైదు మాసాలలో మేమిద్దరమూ అన్న మాటలూ, చేసిన పనులూ ఏ భగవంతుడైనా తుడిచి వెయ్యరాదూ?

నేను సందేహిస్తూ—సగం అయిష్టంగానే—సీత భుజంమీద చెయ్యివేశాను ఆమె చప్పున కళ్లుతెరచి చూసింది వెంటనే ఆ మొహంలో నాకు రోజూ అనుభవమవుతున్న పరివర్తన వచ్చేసింది. సీత నన్నుచూచి నవ్వుతుందని ఆశ ఉండటానికి నాకేమీ ఆధారం లేకపోయినప్పటికీ హతాశుణ్ణి అయినాను ఆ చిట్లించిన మొహం చిట్లించినట్టే ఉంది సీత మళ్ళీ కళ్ళుమూసుకుని నా చేతిని విదిలించి పక్కకితిరిగి పడుకుని మళ్ళీ వెంటనే గాఢనిద్రలో పడ్డదానల్లే శ్వాస పీల్చటం మొదలుపెట్టింది ఆమె నిద్రపోవటం లేదని ఆ మొహం చిట్లింపే చెబుతున్నది

అంతటితో సుఖస్వప్నం భగ్నమయింది కలకదేరిన నా మనస్సు మళ్లా కెలికినట్టయింది నాకు పట్టరాని కోపం వచ్చి సీతను రెక్కపట్టుకుని ఒక్క ఊపున లాగి కూర్చోపెట్టాను సీత ఒక ముక్కు ముక్కి నా చేతిని బలవంతాన వదిలించుకోవాలని ప్రయత్నించింది నేను వదలలేదు. సీత నావంక "ఏమిటీ ఈ దౌర్జన్యం? నే నెవరో ఎరుగుదువా?" అన్నట్టు చూసింది నేనా చూపు భరించలేకపోయినాను, రెండో చెయ్యి చాచి సీత చెంపమీద నా శక్తికొద్దీ కొట్టాను. ఆ దెబ్బతో నా ఆగ్రహం రెట్టింపయింది.

"ఏమిటా వెధవచూపు? నన్నేం చెయ్యగలవని? ఆ చూపేమిటంటాను!" అని సీత దవడలు రెండూ పొంగిపొయ్యేటట్టు కొట్టాను ఎన్ని దెబ్బలు కొట్టానో నాకే తెలియదు సీత నాకు చేసినదానికీ, చేసిందని నే ననుకున్నదానికీ—అన్నిటికీ నా కసి తీర్చుకోవాలనిపించింది నా కసి తీరక పూర్వమే నా చేతులు నెప్పెత్తినై!

మర్నాడే సీత తన సామాను యావత్తూ తీసుకుని పుట్టింటికి వెళ్ళిపోయింది.

ఆరు సంవత్సరాలు గడిచినై.

ఆ కాలంలో నేను సీతను స్మరించని రోజు లేదు—నా దగ్గిరనించి వెళ్ళిపోయిన సీతను కాదు. నా దగ్గిరికివచ్చిన మొదటి సీతను. ఆ మొదటి సీతను ప్రేమించటం మాననేలేదు నేను. ఆ సీతనూ ఆమెవల్ల నేను పొందిన సౌఖ్యాన్నీ నేను మరవ కలిగితే మనిషినేకాను. ఈ రెండో సీత నాకు అర్థం కాలేదు. ఈమెను నే నెన్నడూ కోరలేదు. కోరను. నేను పడ్డ మనోవ్యథ కాని, పశ్చాత్తాపం కాని ఆమె మొదటి సీతకోసమే. ఆ సీత ఏమై పోయింది?

నా అసలు సీత జ్ఞాపకం వచ్చినప్పు డల్లా నాకు మా బావమరిది ప్రసాదు జ్ఞాపకం వచ్చేవాడు. ఆ సీతతోపాటు నేను ప్రసాదునుకూడా పోగొట్టుకున్నాను. వాడు అక్కకంటె రెండేళ్ల చిన్న. వాణ్ణి కని మా అత్తగారు మరణించింది. వాడికీ

వాడి తండ్రికీ (మామగారికి) ఒక్క క్షణం పడేదికాదు. ఆ పసివెధవతో ఆయన ఎప్పుడూ కీచులాడేవాడు. వాణ్ణి కవ్వించి వాడిచేత ఏదో అనిపించి, "అదుగో ఆ మాట అన్నావు!" అని గోలెత్తేవాడు. సీత అన్నట్టు వాళ్ళిద్దరికీ సరిపోదు.

సీతకు తమ్ముడంటే అమిత ప్రేమ. తండ్రి తను చెప్పినట్టు వినేవాడు కనక తండ్రికీ తమ్ముడికీ తను మధ్యఉంటూ, ఆయనవల్ల వాడికి జరగనిదంతా తనద్వారా జరిగేటట్టు చేసేది. సీత సహాయమే లేక పోతే వాడు తండ్రితో వేగలేక ఎన్నడో ఆత్మహత్యో, ఎక్కడికైనా లేచిపోవటమో ప్రయత్నించి ఉండును.

నేను ఆఖరుసారి వాణ్ణి చూసినప్పుడు వాడికి పదమూడేళ్లుంటవేమో! వాడి లేత మొహమూ, కళ్ళమీద పడే ఉంగరాల జుట్టూ, విశాలమైన కళ్ళూ జ్ఞాపకం వచ్చేవి నాకు, వాడు జ్ఞాపకం వచ్చినప్పు డల్లా. అయితే వాడుమాత్రం ఈ ఆరు సంవత్సరాల కాలంలో చాలా మారి ఉండాలి. వాడికీలోపల పెళ్లీ, పెళ్లాం కాపరానికి రావటమూకూడా జరిగినవని విన్నాను. వాణ్ని పోగొట్టుకున్నందుకు కూడా నేను చాలా పశ్చాత్తాపపడేవాణ్ని.

ఒక నాడుదయం నేను నాగదిలో కూర్చుని పత్రిక చూస్తూ వుండగా మా యింటిముందు బండి ఒకటి వచ్చి ఆగిన చప్పుడు వినిపించింది. నా కెందుకో వెంటనే సీత తిరిగి వచ్చిందేమో ననిపించింది. నేను అనుమానిస్తూ కుర్చీలోనించి లేస్తుండగా ప్రసాదు నా గదితలుపు తెరిచి నా వంక భయంతో చూసినట్టు చూస్తూ గుమ్మంలో నిలబడ్డాడు. వాడివెనుక చీర కనిపించి మాయమైంది. నా గుండె గబ గబా కొట్టుకోవటం ప్రారంభించింది. సీత వచ్చిందనుకున్నాను.

"ఏంరా, ప్రసాదూ?....రా, లోపలి కిరా! నీ వెనుక ఎవరూ?...." అన్నాను.

"నా—నా భార్య!" అన్నాడు ప్రసాదు కొంచెం సిగ్గుపడుతూ.

"రండి లోపలికి! .... ఎంతకాల మయిందిరా నిన్నుచూసి!" అన్నాను వచ్చిన మనిషి సీత కానందుకు నాకు చాలా ఆశాభంగం అయింది. నా మొదటి సీత నాకుఎప్పటికైనా మళ్ళీ దక్కుతుందనే ఆశ నన్ను పట్టుకుని ఉండి వుండాలి.

ప్రసాదు అనుమానిస్తూ లోపలికివచ్చి నా ప్రోద్బలంమీద ఒక కుర్చీలో బిడియంతాన కూర్చున్నాడు. వాడి భార్య రెండడుగులు లోపలికి వచ్చి దూరాన నిలబడ్డది భర్తవంకనే చూస్తూ.

"భయంలేదు. రా అమ్మా!"అన్నాను. ఆ పిల్లను చూడగానే నాకు యెంతో ముచ్చట వేసింది. ఆ పిల్లపేరు భారతి అని తరవాత ప్రసాదు చెప్పాడు. భారతి చాలా చిన్నపిల్ల. ఆమె వయస్సు ఇంకా కొంచెం వుండవచ్చునేమో కాని చూడ టానికి పదమూడేళ్ళయినా వుండవేమో ననిపించింది. నేను లోపలికి రమ్మన

గాన తన భర్త దగ్గరకు వచ్చి వాడుక్కుంపు అనుకుని నావంక అమాయికంగా చూస్తూ నిలబడ్డది. వాళ్ళిద్దరికీ ఒకరికొకరు సమస్తంగా వున్నారని గ్రహించ గలిగాను. వాళ్ళను చూడగానే నా సీతకూడా ఒకప్పుడు నేనే లోకంగా వుండేదని జ్ఞాపకం వచ్చింది.

నాకు సీతను గురించి ప్రసాదును అడగాలని ఉంది; ఈ ఆరు సంవత్సరాల అనంతరం వీడు భార్యా సహితంగా నా దగ్గిరికి ఏం పనిమీద వచ్చాడో తెలుసుకోవాలనీ వుంది. అంతా వాడే చెబుతాడని చూస్తూ కూర్చున్నాను.

"బావా, ఇంతకాలం అయిన తరువాత నేను నీ పంచన తలదాచుకోటానికి వస్తే నీకు సహజంగా యిష్టం కాకపోవచ్చును. నా కిప్పుడు దిక్కులేదు—మవ్వే తప్ప! కనీసం నాకొక పాతిక రూపాయల నౌకరి అయినా దొరికేవరకూ ఎవరి చాటున అయినా ఉండాలి. నా విషయంకూడా నాకు దిగులులేదు. కాని వావంటి దౌర్భాగ్యుణ్ని చేసుకుని, పాపం, ఈ భారతి—" అని ప్రసాదు ఆగాడు. భారతి అప్రయత్నంగా వాడి భుజంమీద చెయ్యి వెయ్యటం నేను గమనించాను.

"మేం నీ చాటున వుండటం నీ కిష్టంలేకపోతే చెప్పు, బావా," అన్నాడు ప్రసాదు, భారతి స్పర్శతో కొత్తశక్తి పొందిన వాడల్లే.

"అటువంటిది నువు కల్లోకూడా అనుకోకు. ఇక్కడ వుండండి. ఈ ఇల్లు మీది. నాకూ పెద్దతనం వస్తున్న కొద్దీ పిల్లల మీద భ్రాంతిపోతున్నది. మీరే ఆ కొరత తీరుద్దురుగాని!" అన్నాను.....నిజానికి నా కప్పటికి ఇరవై ఎనిమిది ఏళ్ళే కాని భారతి వంక చూస్తుంటే నాతల నెరిసి చాలా ఏళ్ళయిందనిపించింది. అటువంటి కుమార్తె నాకు వుండి వుంటే యెంతబాగుండు నని కూడ అనిపించింది.

"మా సీత యెంత మారిపోయిందో నేను ఊహించలేక నీదే తప్పని కూడా చాలాకాలం నమ్మాను, బావా! నాదాకా వస్తే కాని నాకు తెలిసి రాలేదు," అన్నాడు ప్రసాదు.

"అదే నేను అడుగుదామనుకున్నాను. ఏమయిందీ? నువ్విట్లా దిక్కులేనివాడివి కావటానికి కారణమేమిటీ?" అన్నాను. ప్రసాదు జరిగిందంతా చెప్పాడు.

మా మామగారికి నా భార్య మొదటి సంతానం కాదు. అంతకు పూర్వం ముగ్గురు పిల్లలు—ఇద్దరాడపిల్లలూ ఒక మగపిల్లవాడూ—పుట్టి పెరిగి పెద్దవాళ్లయి పోయినారు. ఇద్దరాడపిల్లలకు పెళ్లిళ్లుకూడా చేశాడాయన. మగపిల్లవాడు మాత్రం అయిదేళ్ళు పెరిగిపోయినాడు. (వాణ్ణి చూస్తేకూడా ఆయనకు పడేది కాదట. వాడికి రోగం వస్తే మందిప్పించక చంపాడు మా మామగారు!) మేమెవ్వరమూ కనుక్కోలేదు కాని అయన

క్షత్రియమైన ఆస్తి నాకిచ్చిన కట్నంతోనే సున్నా చుట్టింది. కాని ఆయన ఉద్యోగం అప్పటికింకా అయిపోలేదు. సీత నా దగ్గిరనించి వెళ్ళిపోయిన రోజుల్లో ఆయన రిటైరు కాబోతున్నాడు.

తరవాత ఆయన రిటైరయినాడు. ప్రావిడెంటు ఫండూ కొంత ఇన్సూరెన్సు డబ్బూ వస్తే అది సీత పొలంమీద వచ్చే ఆయివేజుకు జతచేసి ఒక యిల్లు కట్టించి నాలుగెకరాలు పొలం కొని అంతా సీత పేర పెట్టేశాడుట. భారతి కాపరానికి వచ్చేవరకూ ప్రసాదుకు ఈ ఏర్పాటువల్ల ఏమీ ఇబ్బంది కలగలేదు కాని భారతి వచ్చిన క్షణంనించీ ప్రసాదుకూ సీతకూ చెడింది. ప్రసాదు భారతిని ఎంత ప్రాణప్రదంగా చూడటం నేర్చుకున్నాడో సీత ఆ పిల్లను అంత అసహ్యంగా చూడసాగింది. భారతిని సీత కోరంటికం పెడుతుంటే ప్రసాదు చూసి సహించలేక పోయినాడు. ఎన్నడూ అభిప్రాయభేదం ఎరగనివాళ్ళిద్దరూ రోజూ పోట్లాడుకోసాగారు. మాటమీద మాటవచ్చి సీతా ప్రసాదూ నువ్వెంత అంటే నువ్వెంత అనుకున్నారు. సీత ఆఖరుకు "నా సొమ్ము తింటున్నందుకూ, నా ఇంట్లో ఉన్నందుకూ నీకు కృతజ్ఞత అయినా లేదు!" అన్నది. ప్రసాదు మరుక్షణమే భార్యను బండిఎక్కించి నాదగ్గిరికి ప్రయాణమైనాడు.

"వెనకటి సీత కాదు బావా!" అన్నాడు ప్రసాదు. "సీత ఏమన్నా నేను లెక్కచేసి ఉండను. నాకది అంతే ఇప్పటికీ యిష్టమే కాని ఏజంగానే దాని ఉప్పుతింటూ దానితో అభిప్రాయభేదం వచ్చినప్పుడు సర్దుకుపోవటం వచ్చినట్టు పడిఉండటం అవుతుంది కాని సర్దుకుపోవటం కాదు!" వాడన్న ఆ ముక్క నేను ఎప్పటికీ మరవలేను.

నేను హోటల్లో భోజనం మానేసి ఇంట్లోనే వంట పెట్టించాను. భారతి అమాయకురాలే గాని అసమర్థురాలు కాదు. వంట దివ్యంగా చేస్తుంది,

పదిహేనురోజులు గడిచింది. ప్రసాదునూ భారతినీ చూస్తే నాకు చాలా జాలి కలిగేది. నా ప్రేమకు కలిగిన అపాయమే వాడి ప్రేమకూ కలిగేటంత పని అయింది ఈ కొత్తసీత నన్నూ నా మొదటిసీతనూ వేరుపరచ గలిగింది. కాని ప్రసాదునూ భారతినీ వేరు చెయ్యలేకపోయింది. ప్రసాదే నాకంటె ఎంతో అదృష్టవంతుడు వాడికీ వాడి భార్యకూ నేను చెయ్యదగిన శాశ్వతమైన ఉపకారం ఏమైనా ఉందా అని చాలా దీర్ఘంగా ఆలోచించాను. చివరకు ఒక ఉపాయం తట్టింది: నేను సీతతో సంధి చేసుకుని ఆమెకు బానిసగా ఉండటానికి అంగీకరిస్తే సరి! ఎవరన్నా తనకింద తొత్తుగా ఉంటే తప్ప ఆ మనిషికి తృప్తి కలిగేటట్టు లేదు. నేనట్లా ఉండటానికి ఒప్పుకుంటే ప్రసాదుకూ సీతకూ సఖ్యత కలుస్తుంది. పగంతో

ఆగిపోయిన వాడి చదువూ పూర్తి అవుతుంది. ఆతరవాత వాడుకూడా ఎక్కడన్నా నాలుగురాళ్ళు తెచ్చుకుని భార్యతో స్వేచ్ఛగా ఉంటాడు నేను మనసారా ప్రేమించిన సీతకోసం— భారతికి ఈ మాత్రం ఉపకారం చెయ్యటానికి తీర్మానించాను.

ఈ ఆలోచన కలిగిననాడే నేను మా అత్తవారూరు బయలుదేరాను. దారిలో నేను వెయ్యబోతున్న పశ్చాత్తప్తుడి వేషం చక్కగా రిహార్సు చేసుకున్నాను. కష్టమంతా మొదట్లోనే ఉంది. నన్ను చూడగానే సీత పుటిక్కిన యేదో పిడుగంటిమాట అంటుంది. అప్పుడు నేను చలించకుండా వుంటే మిగిలిన నాటకం సులభంగా ఆడవచ్చును. ఆ తరవాతకూడా కొంత కష్టం లేకపోలేదు. నేను నిజంగానేపశ్చాత్తాప పడుతున్నాను. నాది దొంగేత్తుకాదు. అని సీతను నమ్మించాలి. అంత నటనా కౌశలం నాలోఉందా? ఇటువంటి విద్యలు జీవితంలో అవసరపడతవని నేను కలలోకూడా అనుకుని ఉండలేదు. నిజానికి నాగరిక ప్రపంచం రోజూ చేస్తున్నది నటనకాదా—ఆ చిరునవ్వులూ, ఆ నమస్కారాలూ, ఆ వినయమూ ఆ మర్యాదా!....

నేను వెళ్ళేటప్పటికి నా అదృష్టము బాగుండి సీత ఒంటరిగానే వుంది. ఒక్క చూపులోనే గ్రహించాను సీత కొద్దిగా పాలిపోయి కొద్దిగా చిక్కి వుందని నన్ను చూడగానే ఆమెడ లేచి నిలబడి నావంక దిగ్భ్రమచెందిన దానల్లే చూడసాగింది. నేను గట్టిగా ధైర్యం చిక్కబట్టి పాఠం వప్పగించ సాగాను.

"సీతా, నేను నీ విషయంలో ఎంత దుర్మార్గంగా ప్రవర్తించానో కనుక్కోటానికి ఇంతకాలం పట్టింది. ఇన్నాను నన్ను క్షమించి—" ఆ వెధవ ముక్క దగ్గిర నాకు నోరు కట్టుపడ్డది. అదృష్టవశాత్తూ నేను నా వాక్యం పూర్తి చెయ్యవలసిన అవసరం తప్పింది. సీత నమ్మ శక్యం గాని పని చేసింది —నా మాటలు పూర్తికాక మునుపే మొహానికి చీరె చెంగు అడ్డం పెట్టుకుని వెక్కి వెక్కి ఏడవసాగింది.

ఒక్క క్షణకాలం నేను నిశ్చేష్టుణ్ని అయిపోయి సీత వంకచూశాను. మరు క్షణం నా అనుమానాలన్నీ రహితమయినై. ఏం జరిగిందో, ఎట్లా జరిగిందో నా కెందుకు? ఈ ఏడిచే సీత మూడు మూర్తులా నా మొదటి సీత మాదిరిగా వుంది. నేను చప్పున సీత దగ్గిరకి వెళ్లి ఆమెను నా చేతుల్లోకి తీసుకుని కన్నీటితో తడిసిన ఆమె చెక్కిళ్లు ముద్దు పెట్టుకున్నాను, ఆ తరవాత సీత నిమిషంలో నా అనుమానాలన్నీ తీర్చింది.

"మీరు వుద్యోగ్యంకోసం తహతహలాడటంచూసి, మీకు నామీద మొదట్లో వుండిన అపేక్ష పోయిందనీ, అందుకనే నా సొమ్ము ముట్టుకోవడం మీకంత కష్టంగా వుందనీ అనుకున్నాను. ఉద్యోగం రాగానే మీరు నేననుకున్నంతా చేశారు. ఆ వెధవ నౌకరీమీదపడి మీరు నాకు రోజల్లా కనపడకుండా వుండటమే కాక

రాత్రివేళకూడా నా సంగతి విచారించటం మానేశారు. నాకు మీమీద చాలా కోపం వచ్చేది. చెప్పొద్దూ చివరకూ ఒకనాడు అన్నీ పాడుగుడ్డలుతెచ్చి నాచేతికిచ్చారు. అవన్నీ పాడు గుడ్డలు అయి వుండ వచ్చునవి నాకు ఇంతకాలమయిన తరు నాత సీత చెప్పేదాకా తట్టనేలేదు. మొదట్లోనే అన్నదనుకోండి. ఆ అన టానికీ ఆరు సంవత్సరాల అవతల అన టానికీ చాలా భేదం వుంది!) నేనామాట అన్నానని మీకు కోపంవచ్చి మీరు నాకు తెచ్చిన చీరెలు ఇచ్చేశారు. అప్పటినించీ మీరు మారిపోయినారు (ఇది అన్యాయం. నేను సీతను గురించి అనుకున్నమాటే. నన్నుగురించి సీత అనుకుని ఉండటం!) అదివరకు మీ దగ్గిర ఎంత చనువు తీసు కున్నా మీకు ఇష్టమయ్యేవి. మీకు ప్రతి దానికీ నామీద కోపం రావటం మొదలు పెట్టింది. జరిగిపోయిన రోజులు తలచు కొని రోజూ ఏడిచేదాన్ని. అఖరికి మిమ్మల్ని చూస్తే భయమూ, అసహ్యమూ కలిగింది. నాకు ఇష్టమైన మొగుణ్ని చంపేసి ఆ స్థానం మీరు పుచ్చుకున్నా రనుకునేదాన్ని.

నాది యెంత పాపిష్టి జన్మో. నా మనసులో ఒకటుంటే పైకి ఇంకొకటి వచ్చేది. నా నోటివెంబడి ఏది వచ్చినా మీకు తప్పుగానే కనపడేది. అఖరుకు ఆయింటో వుండలేక వచ్చేశాను.

కాని నేను మీ విషయంలో ఎంత ఘోరంగా ప్రవర్తించానో నాకు తెలిసి రాలేదు. మా ప్రసాదు ఇంటోనించిలేచి పొయ్యే వరకూ!''

నా అనుమానాలన్నీ తీరినై కాని ఇంకా ఒకటి మిగిలివుంది.

''అదంతా సరేకాని. పాపం. మీ మరదలిని అంత ఒత్తిడి పెట్టావుట— దేనికీ?'' అన్నాను.

''నా కేవో భూతం ఆవేశించింది. వాళ్లిద్దర్నీ చూసినప్పుడల్లా మన కాపరం మొదటిరోజులు జ్ఞాపకం వచ్చేవి. నా మనస్సు భగభగ మండిపొయ్యేది. వాళ్లు ఆపేక్షగా ఉండాలంటే నేను చూడకుండా ఉండరాదా? నా కెందుకీ శిక్ష? అని పించేది! పాపం! వాడికేమర్థమవుతుంది నా బాధ! .... వాడితోకూడా అంతే— ఒకటి మనసులో ఉంటే ఇంకోటి అనే దాన్ని. నాకు ఎటువంటి శిక్ష విధించాలో అటువంటి శిక్ష విధించాడు! మొదట మీకు దూరం కావటమూ—తరవాత వాడికీ! తీరా వాడు వెళ్లిపోతున్నాడని తెలిసిన తరువాత నా ప్రాణం దిమ్మర పోయింది. బుద్ధి తక్కువై ఆమాట అన్నాను. నన్ను క్షమించమని అందా మనుకున్నాను కాని నా నోట మాట రాలేదు. వాడు వెళ్లిపోయినప్పటినించీ నాకు నిద్రాహారాలు సరిగా లేవు. ఇప్పుడు మాట్లాడినందుకు నోరెండిపోతున్నది.

''నేను మీతోనూ వాడితోనూ అని వుండాలిసిన మాటలు మీరు నాతో అనే టప్పటికి నాగుండె పగిలిపోయింది.. ఏమైతే ఏం మీరు మళ్లీ నాకు కన పడ్డారు!....''

ఇంతకూ నేను చెప్పవచ్చిందేమంటే— ఇంతలో ఉంది!